

BALKAN

21. april 2004.

str. 6

POGLED IZ HAGA

GENOCID U SREBRENICI

U julu 1995. godine, snage bosanskih Srba su u Srebrenici izvršile genocid. Oni koji su preživeli taj strašni zločin to govore već odavno, a sada je tu činjenicu potvrdio i Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju u Hagu. U ponedjeljak je Žalbeno veće tog Suda izreklo pravosnažnu presudu generalu Radislavu Krstiću za učešće u genocidu počinjenom u istočnoj Bosni i osudilo ga na 35 godina zatvora.

Prvobitna optužnica protiv Generala Krstića podignuta je u novembru 1998, a izmenjena i dopunjena optužnica u oktobru 1999. godine. Međunarodni sud je generala Krstića teretio za zločine počinjene u julu 1995. u Srebrenici i to za genocid, kršenje zakona i običaja ratovanja i zločine protiv čovečnosti. Radislav Krstić je 2. decembra 1998. uhapšen, suđenje mu je počelo 13. marta 2000, a prvostepena presuda kojom je proglašen krivim za genocid doneta je 2. avgusta 2001.

U vreme kad su počinjeni zločini u Srebrenici, Radislav Krstić je bio general-majorski u VRS i komandant Drinskog korpusa. U optužnici koju je Međunarodni sud podigao protiv njega, optužba je navela da su između 11. i 18. jula 1995. godine snage Vojske Republike Srpske (VRS) kojima su komandovali i rukovodili Ratko Mladić i Radislav Krstić isterale ili ubile najveći deo bosanskog muslimanskog stanovništva u srebreničkoj enklavi. Nakon što su zauzeli enklavu, snage bosanskih Srba pobile su između sedam i osam hiljada srebreničkih muškaraca. Te akcije imale su za posledicu to da je bošnjačka zajednica u istočnoj Bosni prestala da postoji. Kampanja etničkog čišćenja započeta u proleće 1992. godine tako je završena. Žalbeno veće je utvrdilo da je general Krstić kriv za pomaganje i podržavanje krivičnog dela genocida. Glavni krivci za taj zločin, na žalost, nisu obuhvaćeni ovom presudom.

U međunarodnom pravu i u Statutu Tribunala, zločin genocida obuhvata određene radnje koje se vrše sa "namerom da se, delimično ili u celosti, uništi jedna nacionalna, etnička, rasna ili verska grupa kao takva". Te radnje mogu biti ubijanje pripadnika grupe, nanošenje teške telesne ili duševne povrede pripadnicima grupe, smišljeno nametanje pripadnicima grupe životnih uslova sračunatih da dovedu do njenog potpunog ili delimičnog fizičkog uništenja itd.

Iako se reč "genocid" često pogrešno koristi kako bi se opisale razne vrste krivičnih dela, a naročito onih koja su počinjena tokom rata, genocid u pravnom smislu je vrlo precizno definisan i njegova ozbiljnost ogleda se i u tome što se moraju zadovoljiti najstrožiji uslovi pre nego što se donese osuda za ovaj zločin. Ovi uslovi – zahtev da se dokaže konkretna namera i da se pokaže kako je uništenje bilo namenjeno celoj grupi ili jednom njenom delu – predstavljaju zaštitu od opasnosti da se osude za ovaj zločin donose olako. U skladu sa tim, na primer, proterivanje stanovništva samo po sebi, iako nekad praćeno i ubistvima i zastrašivanjem, najčešće se ne može okarakterisati kao zločin

genocida, iako ga mediji i političari tako nazivaju. Između ostalog i zbog takvog pogrešnog korišćenja terminologije krivični sudovi vrlo oprezno prilaze optužbi za genocid.

Kod zločina u Srebrenici utvrđeno je izvan svake razumne sumnje da se radilo o genocidu. Žalbeno veće je, potvrdivši prvostepenu presudu, ustanovilo da su "u svom stremljenju da eliminišu jedan deo bosanskih Muslimana, snage bosanskih Srba izvršile genocid. One su imale za cilj istrebljenje četrdeset hiljada bosanskih Muslimana koji su živeli u Srebrenici, grupu koja je simbolično predstavljala bosanske Muslimane uopšte. Svim zarobljenim muškarcima, bosanskim Muslimanima, vojnicima i civilima, starim i mladim, oduzeli su ličnu imovinu i legitimacije, i ubili ih hotimično i metodično samo zbog toga što su bili ono što jesu. Kada su se prihvatile ovog genocidnog poduhvata, snage bosanskih Srba bile su svesne da će šteta koju nanose bosanskim Muslimanima biti trajna".

Nekoliko predmeta u vezi sa zločiniima počinjenim u Srebrenici već je završeno pred MKSJ-om i to priznanjem krivice optuženih (*Tužilac protiv Dražena Erdemovića*, *Tužilac protiv Momira Nikolića* i *Tužilac protiv Dragana Obrenovića*). Trenutno se vodi o postupak protiv Vidoja Blagojevića i Dragana Jokića zbog njihovog navodnog učešća u tim zločinima. Međutim, neki od onih za koje se smatra da su najodgovorniji za genocid koji se dogodio u Srebrenici još uvek su na slobodi. Pravda neće u potpunosti biti zadovoljena dokle god se Radovan Karadžić i Ratko Mladić, kao i Ljubiša Beara, Vujadin Popović i drugi ne budu pojavili pred Tribunalom u Hagu kako bi odgovarali na optužbe koje ih terete.

Kao što je zaključilo Žalbeno veće MKSJ-a, među teškim zločinima koje ovaj Međunarodni sud ima obavezu da kazni zločin genocida se izdvaja jer zaslužuje posebnu osudu i zgražanje. Ovaj zločin je strahovit po svojim razmerama; njegovi počinitelji identifikuju čitave grupe ljudi za istrebljenje. Oni koji smišljaju i realizuju genocid teže da liše čovječanstvo raznolikog bogatstva koje mu daju nacionalnosti, rase, etničke grupe i vere. To je zločin protiv celog čovečanstva, a ne samo grupe koja je na meti uništenja.

Outreach Programme

outreach@icty.org